

УДК 373.2.015.31:82-93 (0.53.4)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/27.203419>

Галина ВАТАМАНЮК,
orcid.org/0000-0002-4236-107X
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, Україна) galinavatamanuk@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДИТЯЧОЇ КНИГИ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті схарактеризовано дефініції понять «творчість», «дитяча творчість», «дитяча книга». Окреслено властивості творчої особистості дошкільника (самостійність, ініціативність, оригінальність, варіативність, зацікавленість, комунікабельність) та ознаки його творчої поведінки. Названо групи функцій дитячої книги: онтологічну й феноменологічну. До першої (сутнісної) групи зараховано комунікативну, до другої (специфічної) – соціальний, пізнавальний, естетичний блоки функцій.

Розкрито сутність і зміст компонентів педагогічно-творчого потенціалу дитячої книги в процесі роботи з дошкільниками: творче читання і сприймання, продуктивна читацька діяльність (художня й художньо-конструктивна творчість), мовленнєво-творча діяльність (художньо-літературна творчість), музично-рухова діяльність (музична і пластична творчість). Творче читання (слухання) розглянуто як процес включення читача в зображені письменником події, можливість прожити їх, співпережити з літературними героями, що збуджує власні переживання, активізуючи уяву – основу творчості. Творче читання стимулює народження в читача власних думок на основі авторських. Творче сприймання трактується як здатність читача створювати власні образи на основі описаного, зі слів народжувати в уяві картини й звуки; разом зі створенням образів викликати у свідомості емоційний резонанс, співпереживаючи герою, відкривати суб'єктивну сторону його свідомості й переносити її на себе. Продуктивну читацьку творчість роз'яснено як відтворення й закріплення вражень від прочитаного в образотворчій діяльності (малювання, ліплення, створення аплікацій, конструювання виробів із різних матеріалів) за змістом літературного сюжету і створення власної книги. З'ясовано, що мовленнєво-творчий компонент стимулює моделювання змісту власної історії в різних жанрах (оповідання, казки, вірша, небилиці) та у відтворенні тексту засобами художнього самовираження (декламування, театралізація). Музично-творчий компонент передбачає стимулювання дошкільників до самовираження в різних видах музичної діяльності на основі творчої уяви про описані події, предмети та явища, пов'язані з музикою (творче відтворення задуманого в мовленні, співі, рухах, музикуванні).

Ключові слова: творчість, дитяча книга, дошкільники, творчий потенціал, творче читання і сприймання, мовленнєва й художня творчість, музична і пластична творчість.

Halyna VATAMANIUK,
orcid.org/0000-0002-4236-107X
Candidate of Pedagogic Sciences,
Senior Lecturer of Department of Theory and Methods of Teaching in Pre-school
Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University
(Kamianets-Podilskyi, Khmelnytsky region, Ukraine) galinavatamanuk@gmail.com

PECULIARITIES OF USE OF CHILDREN'S BOOK IN THE PROCESS OF DEVELOPING SENIOR PRESCHOOLERS' CREATIVITY

The article defines the concepts of "creativity", "children's creativity", "children's book". The traits of a preschooler's creative personality (independence, initiative, originality, variability, interest, sociability) and signs of his creative behaviour are characterised. The groups of functions of the children's book are given: ontological and phenomenological. The first (essential) group includes communicative function, the second (specific) group includes social, cognitive and aesthetic blocks of functions.

The author reveals the essence and content of the components of pedagogical and creative potential of the children's book in the process of work with preschool children – creative reading and perception, productive reading activity (artistic and artistic-constructive creativity), speech-creative activity (literary creativity), musical-motor activity (musical and plastic creativity). Creative reading (listening) is considered as the process of involving the reader in events depicted by the writer; an opportunity to experience them, to empathize with literary heroes, to excite one's own experiences activating imagination – the basis of creativity. Creative reading stimulates the reader to get his own ideas on the basis of the author's ones. Creative perception is defined as the reader's ability to create his own images, pictures and sounds

on the basis of the described scenes; to empathize with the hero, discovering the subjective side of his consciousness and transferring it to own life. Productive reading creativity is explained as the reproduction and consolidation of impressions on the content of literary work in visual activity (drawing, sculpting, appliques, designing from various materials), as well as the creation of own book. It is found that speech-creative component stimulates modelling of the content of own story in different genres (story, tale, poem, nonsense poem) and in reproduction of the text by means of artistic expression (recitation, dramatization). Musical-creative component provides for stimulation of preschoolers to self-expression in various types of musical activity on the basis of creative imagination about the described events, objects and phenomena related to music (creative reproduction of the thought in speech, singing, movements, music making).

Key words: *creativity, children's book, preschoolers, creative potential, creative reading and perception, speech and artistic creativity, musical and plastic creativity.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку незалежної України, що характеризується радикальними змінами в усіх сферах життєдіяльності людини – соціально-політичній, економічній і духовно-культурній, проблема виховання творчої особистості, здатної генерувати нові ідеї, приймати сміливі рішення, знаходити вихід із нестандартних ситуацій і відходити від шаблонного мислення та працювати в нових соціо- й полікультурних умовах, стає суспільним замовленням та актуальною вимогою сьогодення. Відповідно до цього, виникає необхідність культивування творчості з дошкільного віку, який вважається періодом бурхливих інтеграційних процесів психіки і становлення дитячої творчості. Саме в період дошкільного дитинства закладаються мотиваційні та операційні передумови майбутньої творчості особистості. У зв'язку з цим актуалізується пошук нових шляхів і засобів, сприятливих для розвитку творчих здібностей дошкільників. Особливого значення в контексті проблеми набуває дитяча книга, спілкуючись із якою дитина не тільки пізнає минуле, теперішнє й майбутнє світу, а й учиться думати, аналізувати, критично мислити й творити, що лежить в основі формування інтелектуально розвинутої й культурно вихованої особистості.

Аналіз досліджень. Могутні виховні та розвивальні можливості дитячої літератури досліджено в науково-методичних працях А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Гурович, О. Монке, А. Просенюк, С. Русової, В. Сухомлинського, К. Ушинського, І. Франка та ін. Учені та практики визнають книгу одним із універсальних педагогічних засобів, адже вона належить водночас і до сфери культури, і до сфери мистецтва. Зокрема, доведено ефективність використання книжкової ілюстрації в естетичному вихованні (В. Кіонова, Л. Кудрявцева, Н. Курочкіна, Т. Репіна та ін.) і розвитку зв'язного мовлення дошкільників (О. Білан). Можливості казки як засобу розвитку мовленнєво-творчих здібностей досліджено в працях Н. Гавриш, Н. Орланової, Н. Сакуліної, Н. Фесюкової та ін. Дитячу книгу як засіб розвитку художньої творчості розглянуто в дослідженні Т. Доронової. Посилений інтерес науковців до про-

блеми розвитку творчості дошкільників і потенційні можливості дитячої книги в її вирішенні зумовили вибір теми дослідження.

Мета статті полягає в розкритті педагогічно-творчого потенціалу дитячої книги та висвітленні особливостей його використання в процесі розвитку творчості старших дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна наука розглядає творчість як свідому, цілеспрямовану й активну діяльність людини, спрямовану на пізнання та перетворення дійсності, створення нових, оригінальних предметів, витворів, які ніколи ще не існували, з метою вдосконалення матеріального й духовного життя суспільства (Крутії, 2010: 260). У загальнотеоретичному плані творчість інтерпретується як діяльність, що породжує щось нове, щось, яке раніше не існувало; людська діяльність вищого рівня в процесі пізнання й перетворення навколишнього природного та соціального світу, у результаті чого змінюється й сама людина (форми і способи її мислення, особистісні якості): вона стає творчою особистістю (Біла, 2014: 6). Л. Віготський розглядає творчість як «процес самореалізації, що задовольняє внутрішні потреби людини, у ході якого відбувається мобілізація уяви, пам'яті, асоціативних зв'язків, зсередини формується духовний світ особистості». На думку вченого, «творчість є там, де людина уявляє, комбінує, змінює старе і створює що-небудь нове у своїй свідомості. У повсякденному житті творчість – умова існування. І все, що виходить за межі рутини, завдячує своїм виникненням творчій діяльності людини» (Віготський, 1991: 7).

Аналіз наукових джерел і методичної літератури свідчить, що проблема розвитку творчості дошкільників не є новою в освітньому просторі. Природу, чинники, механізми творчості та творчих здібностей особистості розглянуто в працях І. Бега, Г. Костюка, А. Роменця, В. Моляко В. Клименко й інших учених. Різні аспекти розвитку творчої особистості дошкільника висвітлено в результатах наукового пошуку І. Білої, А. Богуш, М. Вовчик-Блакитної, Н. Гавриш, Т. Дуткевич, О. Кононко, В. Кузьменко, О. Кульчицької та ін. Дитячу творчість учні

розглядають як створення дитиною суб'єктивно нового (значущого для неї) продукту – малюнка, конструкції, гри, оповідання, створення невідомих їй раніше деталей, що по-новому віддзеркалюють створюваний образ (різні варіанти зображень, ситуацій, рухів, характеристик героїв, способів дій); застосування засвоєних раніше способів зображення або засобів виразності в новій ситуації; прояв ініціативи в усьому. В. Сухомлинський розглядає дитячу творчість як «своєрідну сферу духовного життя, самовираження й самоутворення, у якому яскраво виявляється індивідуальна самобутність кожної дитини. Цю самобутність неможливо охопити якимись правилами, єдиними й обов'язковими для всіх» (Сухомлинський, 1987: 464). Тобто творчість дитини має виразний самодіяльний та особистісний характер, тому є необхідною умовою становлення її індивідуальності. У процесі творчості дитина створює особливий, унікальний і суспільно корисний продукт, а саме свою особистість із тими властивостями, що дають їй змогу у свій час зробити справжні відкриття, винаходи, досягти життєвого успіху тощо (Дуткевич, 2013: 252).

Дитяча творчість нероздільна з такими важливими властивостями особистості, як самостійність, ініціативність, оригінальність, варіативність, зацікавленість, комунікабельність. Творча дитина прагне бути успішною, компетентною, самостійною, робити щось своїми руками, докладаючи потрібних для цього зусиль, долаючи труднощі. Вона виявляє ініціативу в грі, в іншій активності, висловлюючи свої пропозиції, залучаючи інших дітей до співпраці, виявляючи при цьому лідерські якості. У малюнках, аплікаціях, інших виробках дитини яскраво помітна її індивідуальність, несхожість на інших, використання незвичних форм, прийомів, технік тощо. Головним для дошкільника є не продукт творчості, не його кількість з огляду на художньо-естетичні критерії, а сам процес творення як діяльність із самопізнання й саморозвитку. На думку І. Білої, дитячу творчість можна розглядати як одну із найзмістовніших форм психічної активності дитини, універсальну здібність, що забезпечує успіх різноманітної діяльності (Біла, 2014: 13).

Серед засобів розвитку творчості дошкільників важливе місце посідає дитяча книга, яка в освітньому процесі є для них найбільш складним об'єктом пізнання. У педагогіці дитяча книга розглядається як засіб передачі накопиченого людством досвіду – сукупності розумових, моральних, етичних, естетичних, гуманістичних цінностей; модель сприйняття світу дитиною, яка формується на основі освітньо-пізнавальної, творчо-модельовальної, ігрової, комунікативної функцій, що змі-

нювалися та доповнювали одна одну в історичному поступі суспільства (Ватаманюк, 2018: 17). Важлива роль у розкритті характеристик дитячої книги належить розгляду її функцій, які об'єднано у дві групи: онтологічні та феноменологічні. Онтологічною (сутнісною) функцією дитячої книги визначено комунікативну (привертає юного читача до книги, допомагає краще зрозуміти себе, навчає висловлювати свої думки й почуття); феноменологічними функціями, що розкривають специфіку дитячої книги, є культурно-виховна, морально-ціннісна, розвивальна, світоглядна, профорієнтаційна (соціалізуючий блок); евристична, освітня, навчальна, лексична (пізнавальний блок); художньо-образна, духовно-емоційна, творча, гедоністична (естетичний блок).

Творча функція книги полягає насамперед у творчій природі читання і сприймання описаного, що формує емоційний простір читця й спонукає до відтворення вражень у продуктивній діяльності (художня й художньо-конструктивна творчість), народження нових ідей та оформлення їх у висловлювання-тексти (мовленнєва й художньо-літературна творчість), а також стимулює створення літературних образів за допомогою рухів та інших видів мистецтва, зокрема музичного й хореографічного (музична й пластична творчість). Означені компоненти й визначають творчий потенціал дитячої книги та зміст роботи з дошкільниками з розвитку творчості. Розглянемо їх.

Творче читання – модель взаємодії з книгою, що передбачає включеність читача в зображені письменником події, можливість прожити їх, співпережити з літературними героями. Творче читання збуджує власні переживання активізуючи уяву – основу творчості. Варто зазначити, що в старшому дошкільному віці лише окремі діти можуть самостійно читати невеликі за обсягом книги з легкими для сприйняття сюжетами. Більшість із них спілкуються з книгою через слухання того, що читають їм дорослі, розглядають ілюстрації в книзі, ремонтують її. Тому читання дорослого для дитини – це своєрідний потік інформації, який залишає слід лише за умови її сприймання, унаслідок чого ця інформація буде осмисленою й засвоєною. Отже, у контексті заявленої теми постає потреба розглядати дошкільника не як читача, а як слухача. Якщо під час перегляду фільму, вистави, ознайомлення з картиною глядач сприймає образи, створені режисером, художником, музикантом, то в процесі слухання (читання дорослого чи звучання аудіозапису літературного твору) дитина створює ці образи сама. Спілкування з художньою літературою створює простір для уявлення, а отже, творчий пошук

і задум. Творче сприймання – здатність читача (слухача) створювати власні образи на основі описаного, зі слів народжувати в уяві картини й звуки; разом зі створенням образів викликати у свідомості емоційний резонанс, співпереживаючи герою, відкривати суб'єктивну сторону його свідомості й переносити її на себе, унаслідок чого у свідомості читача накопичується «банк» різноманітних життєвих ситуацій і способів їх вирішення, які згодом допомагають долати життєві випробування.

Захоплення літературним сюжетом, вчинками літературних героїв спонукають дитину до пошуку можливостей утілення читацьких вражень у продуктах власної творчої діяльності, що сприятиме реалізації своєї природної креативності. Продуктивна читацька творчість – один із компонентів образотворчого (художнього) потенціалу дитячої книги. Поєднання читання з умінням малювати, ліпити, створювати аплікації, виготовляти за допомогою дорослого й самостійно різноманітні вироби з природних матеріалів, плакати, закладки, афіші за змістом художніх творів, квитки, елементи костюмів і декорацій для їх інсценізації створює платформу для власних художньо-творчих експериментувань. Найважливішими результатами опанування мистецької діяльності в дошкільному віці є усвідомлення дитиною себе суб'єктом творчості, митцем, здатним не лише відтворювати здобуті враження, а й інтерпретувати їх, збагачувати власним досвідом, творчо самовиражатися в різних видах художньої діяльності. Дизайн книги та книжкові ілюстрації як головні чинники пробудження інтересу до книги також спонукають дошкільника до творчих дій: словесного моделювання зображеного, обговорення варіантів оформлення книги та зображення ілюстрацій в інших техніках, іншими кольорами, заміни їх виробами з різних матеріалів і використання як демонстрації до прочитаного епізоду тощо.

Особливе захоплення викликає в дітей створення власної книги, у роботі над якою активізуються не тільки образотворчі дизайнерські здібності дошкільників, а й художньо-конструктивні та мовленнєво-творчі (художньо-літературні). Розвиток художньої творчості передбачає оформлення обкладинки, малювання предметних, портретних і сюжетних ілюстрацій, анімаційне ліплення, орнаментальне оздоблення сторінок, виготовлення закладок із різних матеріалів тощо. Взаємозв'язок видів образотворчої діяльності (малювання, аплікування, ліплення, конструювання) через засоби виразності (колір і його тон, матеріали) й елементи художнього мислення створює сприятливі умови для творчого розвитку особистості, а оволодіння технічними прийомami й художньою мовою кожного з них дають

можливість для більш широкого поля творчого самовираження дитини. Художньо-конструктивні здібності дошкільників розвиватимуться під час вибору способів з'єднання сторінок-аркушів і розміщення тексту й малюнків у книзі, визначення форми й формату майбутньої книги, добору ілюстрацій-аплікацій.

Діти ще з молодшого дошкільного віку починають складати прості історії та елементарні не завжди римовані вірші. У зв'язку з малим життєвим досвідом така творчість невміла й примітивна, однак це вже спроба дитини проявити свої творчі задатки, свій внутрішній світ, результат сприйняття довкілля. Завдання розвитку мовленнєво-творчих здібностей реалізуватимуться під час моделювання змісту власної історії в різних жанрах (оповідання, казки, вірша, небилиці) та відтворенні тексту засобами художнього самовираження (декламування, театралізація), що сприятиме вихованню цілісного та ціннісного ставлення до книги, усвідомленню себе як автора власної історії, видавця оригінальної книги та презентації її змісту іншим.

Декламування як мистецтво виразного читання літературних творів здебільшого з пам'яті, зокрема віршів, передбачає відтворення в живому слові думок, почуттів, настроїв, переживань, якими насичено художній твір. У процесі такого читання виявляється особисте ставлення виконавця до твору, відчувається його виконавський намір, який виливається в діяння словом за допомогою засобів виразного читання – техніки читання, логічних наголосів, пауз, бачення й реакції, ставлення читця до твору, мети читання й інтонації, зв'язку з аудиторією. Театралізація – невід'ємна форма роботи з дитячою книгою, оскільки в основі будь-якої драматизованої гри чи інсценізації лежить сюжет літературного твору. Його відтворення спонукає дитину до творчого осмислення тексту, міміки, рухів, інтонації, мізансцен, а отже, до передачі образу. Синтез мистецтв, задіяний у цьому виді творчості, сприятиме розкриттю творчих здібностей у мовленнєвій, музичній, образотворчій, ігровій діяльності. Мовленнєво-творчий потенціал дитячої книги (літератури) проявляється й під час ознайомлення дітей з малими фольклорними жанрами, коли вони їх не лише вивчають і використовують у повсякденному житті, а й самі придумують. Найчастіше – це загадки, дражнили, лічилки, заклички, примовки, чистомовки, що супроводжують дитячі розваги, ігри, конкурсні програми. Спонукають до мовленнєвої творчості й такі дидактичні прийоми роботи з літературними текстами, як словесний малюнок, написання листа літературному герою, уявний діалог із ним, літературні вікторини.

Дитяча книга є добрим засобом розвитку музичної творчості дошкільників. Казкові сюжети нерідко надихають композиторів на написання музики до них, створюючи музичні казки, дитячі опери, оперети, балети. Музика цих жанрів, впливаючи на почуття, з одного боку, розвиває чуттєве сприймання й уяву, збагачує досвід уявними образами, породжує натхнення творити на базі отриманих вражень, з іншого – спонукає до дії й занурює дітей у процес творення (вільне конструювання мелодій і рухових комбінацій з метою передачі власного бачення музично-літературного образу, зміна та вигадання сюжетів казок, складання творчих розповідей з використанням доречних мовних засобів, виконавська творчість авторського задуму). Найчастіше в роботі з дошкільниками використовується музична казка. Слухання й постановка музичних казок учить творчо мислити й відтворювати задумане в мовленні, рухах, музикуванні, стимулює активне спілкування, забезпечує емоційний комфорт і терапевтичний вплив на дитину. У казкотерапії учасник залишає реальний світ і переноситься у світ змістових фантазій, що актуалізуються казкою й сприяють його креативній діяльності. Діти, які виховуються на казках, швидше починають говорити, не лише словами, а й повними реченнями, добре володіють літературною мовою, легко вживаються в нові ролі, швидко знаходять способи відтворення задуманого образу та подій.

Розвитку музичної творчості старших дошкільників сприятиме й такий пласт музично-ігрового фольклору, як пісні-казки та пісні з казок. Пісні-казки – музично-поетичні твори, у яких навколишній світ розкривається за допомогою фантастичних образів і тварин. Твори цього жанру, зазначає дослідниця С. Садовенко, з дорослого фольклорного середовища ввійшли в дитяче світосприйняття і стали повністю дитячим продуктом (Садовенко, 2008: 32). Герої пісень-казок жнуть, молотять, косять, прядуть, приваблюючи дитячу увагу до основного змісту життя людини – праці. Тематика пісень-казок найчастіше жартівлива, а головними персонажами є тварини (півник, мишка, котик, бузюк, жабка). Найвідомішими зразками українських дитячих пісень-казок є «Два півники», «Танцювали миші по бабиній хижі», «Ой зібралась звірина з цілої громади» тощо. Пісні-казки дають багато можливостей для мотивації дітей щодо прояву музичної творчості. Наприклад, змагання у створенні власного віршованого продовження такої казки чи створення своєї казки, у якій співають її герої. Пісні з казок – це музично-поетичні або рецитовані твори, які відіграють основну інтерлюдійну функцію в композиційному розгортанні казкового сюжету й без яких

сюжет не може розвиватися (Садовенко, 2008: 32). Тематика невеликих за обсягом музично-поетичних вставок із казок повністю підпорядкована загальному сюжету. В українських народних казках, зазначає відомий фольклорист О. Смоляк, сформувалися дві групи пісенних вставок: перша – пісенного характеру, друга – речитативного. У піснях із казок переважає речитативна мелодика, говірковий тип мелодичного розвитку з елементами співності (Смоляк, 1998: 34). Прикладом таких пісень є пісня матері з казки «Телесик», пісня Колобка з казки «Колобок»; пісня-речитатив зграї каченят із казки «Кривенька качечка» тощо. Творчий потенціал пісень із казок – зміна тексту пісні, добір різних мелодичних зворотів для її виконання та манери виконання. Спорідненими з музичними казками за музично-стильовими ознаками є небилиці – своєрідні пісні-ігри, у яких ситуації комічні, зумисне відхилені від норм, а тому завжди викликають у дітей веселий настрій та естетичну насолоду. Найпоказовішими є небилиці «Ой, гоп, дини-дини», «Танцювала риба з раком», «Я вам, люди, заспіваю ні сеї, ні тої». Слухання та виконання небилиць спонукає дошкільників до створення власних жартівливих текстів і мелодичних зворотів, які супроводжують дитячі розваги та дозвілля.

У дитячій літературі є чимало поетичних і прозових творів, у яких розповідається (або ж тільки згадується) про музику, музичні інструменти, музичні жанри, виконавців-музикантів. Це – байки («Музики» Л. Глібова, «Квартет» І. Крилова); авторські й народні казки («Бременські музиканти» братів Грімм, українські народні казки «Калинова сопілка», «Душа скрипки», «Котик і Півник»); дидактичні казки (про музичні інструменти, музику й ноти, високі та низькі звуки); легенди (про пісню, трембіту, скрипку, пісенну душу цимбал, троїсті музики, кобзарів); оповідання («Там, де музика живе», А. Кленова, «Малий музика Моцарт» О. Пчілки, «Як Незнайко був музикантом» М. Носова) тощо. Ознайомлення дошкільників із цими творами спонукає дітей до творчості, якщо вони матимуть змогу почути те, що описано (звуки різної висоти, гру на музичних інструментах, спів кобзарів), зіставити й порівняти тембри та способи видобуття звуку, провести аналогі й відстежити асоціативні зв'язки з довкіллям, імітувати гру на музичних інструментах або ж музикувати на них власне придуманий ритм чи мелодичні звороти. Творчість (музична й художня) матиме місце й у виготовленні та оздобленні дітьми імпровізованих музичних інструментів (свищиків, маракасів, бубнів, барабанів, брязкалець, гармошок), за допомогою яких під умілим керівництвом дорослого можна створити цілий оркестр. Захоплюючись сюжетом літературного твору, іноді діти придумують

свою пісню, виконання якої демонструватиме не лише музично-літературні здібності, а й виконавські. Прослухані літературні жанри про музику стануть поштовхом до занять нею, а згодом і до музичної творчості вищого рівня на інших рівнях освіти.

Музично-ритмічна та пластична творчість дошкільників розвиватиметься під час виконання пластичних етюдів, побудованих на матеріалі лірично-епічних творів у супроводі музики. Наприклад, ознайомившись із віршами (оповіданнями) про весняні квіти, дерева, птахи, явища природи, тварини, діти, уявляють себе на місці описаного об'єкта (підсніжника, пташки, краплинки, песика, білочки), виконують специфічні рухи в довільних комбінаціях, придумують танок того персонажу-образу, який вони уявили. Як показує досвід, повернути увагу дітей до книги та розвивати творчість за її допомогою можна й у ході літературних заходів, книжкових виставок з ігровими елементами, музичними вставками, вікторинами, конкурсами, де діти демонструватимуть свої здібності й результати творчої діяльності.

Висновки. Отже, книга – ефективний засіб виховання й розвитку дошкільника. Робота з дитячою книгою в закладі дошкільної освіти – синтетична форма освоєння світу художньої культури, що несе в собі вагомий педагогічно-творчий потенціал для розгортання різних видів творчої активності. Компонентами творчого потенціалу дитячої книги є творче читання (слухання) і сприймання, продуктивна читацька діяльність (художня й художньо-конструктивна творчість), мовленнєво-творча діяльність (художньо-літературна творчість), музично-рухова діяльність (музична і пластична творчість). Ефективності творчого розвитку дошкільників у процесі роботи з дитячою книгою сприятимуть відповідні психолого-педагогічні умови. У контексті заявленої теми – це створення осередків творчості (самостійної художньої, театралізованої діяльності, літературний центр), які можуть функціонувати окремо й в комплексі, і готовність вихователя до реалізації завдань творчого розвитку дошкільника, що й вимагає подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. Київ : Фенікс, 2014. 137 с.
2. Ватаманюк Г. П. Робота з дитячою книгою в закладі дошкільної освіти: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Київ : КНТ, 2018. 480 с.
3. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. Москва : Просвещение, 1991. 96 с.
4. Дошкільна освіта : словник-довідник : понад 1000 термінів, понять та назв / уряд. К. Л. Крутій, О. О. Фунтікова. Запоріжжя : ЛПДС, 2010. 324 с.
5. Дуткевич Т. В. Психологічні особливості розвитку дитячої творчості. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2013. Вип. 15. С. 251–256.
6. Роменець В. А. Психологія творчості : навчальний посібник. 3-тє вид. Київ : Либідь, 2004. 288 с.
7. Садовенко С. Розвиток музичних здібностей засобами українського фольклору : навчально-методичний посібник. Київ : Шк. світ, 2008. 128 с.
8. Смоляк О. С. Український дитячий музичний фольклор : підручник-хрестоматія для викладачів та учнів. Вип. 1. Тернопіль : ЛІЛЕЯ, 1998. 78 с.
9. Сухомлинський В. О. Сердце отдаю детям. Рождение гражданина. Письма к сыну. Киев : Рад. шк., 1987. 544 с.

REFERENCES

1. Bila, I. M. (2014). *Psychologhiia dytiachoi tvorchosti /Psychology of heavy creativity/*. Kyiv: Feniks [in Ukrainian].
2. Vatamaniuk, H. P. (2018). *Robota z dytiachoiu knyhoiu v zakladi doshkilnoi osvity: teoriia i praktyka /Work with a children's book in an institution of preschool education: theory and practice/*. Kyiv: KNT [in Ukrainian].
3. Vygotskij, L. S. (1997). *Voobrazhenie i tvorchestvo v detskom vozraste /Imagination and creativity in childhood/*. Sankt-Peterburg: Sojuz [in Russian].
4. Krutii, K. L. & Funtikova, O. O. (Eds.). (2010). *Doshkilna osvita : slovnyk-dovidnyk : ponad 1000 terminiv, poniat ta nazv /Pre-school education: dictionary-dictionary: more than 1000 terms, concepts and titles /*. Zaporizhzhia: LIPS [in Ukrainian].
5. Dutkevych, T. V. (2013). *Psychologichni osoblyvosti rozvytku dytiachoi tvorchosti [Psychological features of the development of children's creativity]. Pedagogichna osvita: teoriia i praktyka – Teacher education: theory and practice (Vyp. 15), (pp. 251–256)*. Kam'ianets-Podilskiy : Kam'ianets-Podilskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohienka [in Ukrainian].
6. Romenets, V. A. (2004). *Psychologhiia tvorchosti /Psychology of creativity/ (3rd ed.)*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
7. Sadovenko, S. M. (2008). *Rozvytok muzychnykh zdibnostei zasobamy ukraïnskoho folkloru /Development of musical abilities by means of Ukrainian folklore/*. Kyiv: Shk. Svit [in Ukrainian].
8. Smoliak, O. S. (1998). *Ukrainskyi dytiachyi muzychnyi folklor /Ukrainian children's musical folklore/*. Ternopil: LILEIA [in Ukrainian].
9. Suhomlinskij, V. O. (1987). *Serdce otdaju detjam. Rozhdenie grazhdanina. Pis'ma k synu /I give my heart to the children. Birth of a citizen. Letters to my son/*. Kiev: Rad. shk. [in Russian].